

“Prezident mənə tapşırı ki, bu sənəti gənc nəsələ öyrət”

Azərbaycanda xalq sənətinin bir növü olan dulusçuluğun tarixi çox-çox qədimlərə gedib çıxır. Neolit dövründə meydana gələn dulusçuluqla ilk vaxtlar əsasən qadınlar məşğul olublar. İnkişaf edərək müstəqil sənət sahəsinə çevrilməsi isə orta əsrlərin sonlarına çıxır.

Saxsı qablarına tələbat dulusçuluq mərkəzlərin yaranmasına səbəb olub. Bu da demək olar ki, Azərbaycanın bütün vilayətlərini əhatə edib. XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində dulusçular əsasən məişətin müxtəlif sahələrində işlədilər çoxlu gil məmulatları hazırlayıb. Bunlar məişətdə istifadə olmaqla, təyinatlarına görə bir neçə qrupa bölünüb. Daha çox səhəng, cürdək, bardaq, kuzə, küp, sürahi, dolça, parç qablarına üstünlük verilib. Qaldı ki, dulusçular hər növ qab-qacaq istehsal etməyi bacarıblar.

Azərbaycan sənətkarlıq tarixində dulusçuluq və saxsı qablar istehsalı haqqında məlumat ən çox Naxçıvan xanlığının tarixində yer alıb. Şamaxı, Gəncə şəhərlərdə, eləcə Şəki xanlığının bir çox qəsəbələrində bu sənət digər yerlərə nisbətən yaxşı inkişaf edib. Eyni zamanda, ətrafı gil yataqlarının zənginliyinə görə seçilən Bakı şəhərinin dulusçuları düzəltdikləri göz oxşayan saxsı qablarla tanınıblar. Burada tapılan XVII əsrə aid çoxlu sayda kasa, boşqab və s. məmulatların yerli istehsal olduğu artıq tam məlumdur. Saxsı qablar istehsalı ilə daha çox kəndlərdə məşğul olublar, əsasən səhəng və küplər düzəldib, bunlar geniş satış üçün nəzərdə tutulub. Zaman keçdikcə, yeni mis və şüşə qabların məişətə daxil olması saxsını sıxışdırıb aradan çıxmasına səbəb olub.

Nə yaxşı ki, qədim xalq sənəti indinin özündə də yaşadanlar var. Bunlardan biri də Lənkəranın Separadi kəndindən olan Zahid Əkbərovdur. Ömrünün 60-cı ilini yaşayan Zahid usta lap uşaqlıqdan dulusçuluğa könül

Dulusçu Zahid: “Sevinirəm ki, artıq qədim tarixə malik dulusçuluq sənəti itməyəcək”

verib. illər keçdikcə ata-baba sənətinə daha ürəklə bağlanıb, düzəltdikləri yalnız ona hörmət qazandırır.

Zahid usta iş vaxtı babasından ona yadigar qalan 120 yaşlı dulusçuluq çarxından istifadə edir. Həyatda ən qiymətli nemət bildiyi çarxa motor qoşaraq onun sürətini bir qədər nizamlayıb. Nəticədə indi işi asan görməklə, həm də istehsal tez başa gəlir. Elə yeniliyin hesabına lazım gələrsə bir gündə 100 piti qabı hazırlamaq olar.

Ustanın düzəltdiyi təndirlər də keyfiyyətli alınır, sifarişçilər tərəfində razılıqla qarşılanır.

Bundan əlavə, ustanın ərsəyə gətirdiyi saxsı qablar ilk baxışdan xarici turistləri heyran qoyur, hətta sifariş edib öz ölkələrinə aparırlar. Demək olar ki, ustanın sənət nümunələri hazırda geniş yayılır. Söhbət zamanı Zahid usta bildirdi ki, bu yaxınlarda düzəltdiyi qablardan Laçına da aparıblar: “Orada Prezident mənə tapşırı ki, bunu gənc nəsələ öyrədim. İndi şagirdlərim var. Sevinirəm ki, artıq qədim tarixə malik dulusçuluq sənət daha itməz...”

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü